

Araştırma Makalesi/ Research Article

COVID-19 Pandemisinde Yeni Deneyimler: Uzaktan Eğitime İlişkin Öğrenci Görüşleri

New Experiences in the COVID-19 Pandemic: Student Opinions on Distance Education

Sevgi Dinç¹ Esra Erdoğan²

¹Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Karabük, TÜRKİYE
²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Samsun, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 04/07/2021 **Kabul tarihi/ Date of acceptance:** 30/12/2021
© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Türkiye, **Published online:** 05/12/2022

ÖZ

Amaç: Araştırmada COVID-19 pandemisinde hemşirelik bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışma Şubat-Nisan 2021 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 123 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini değerlendiren kapalı ve açık uçlu soruların yer aldığı bir form ile Google formlar aracılığıyla online olarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin kısmen olumlu olduğu belirlendi. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları en önemli sorunlar arasında teknoloji/teknik kaynaklı sorunlar, dersler ve sınavlar ile ilgili sorunlar, öğrenme ile ilgili bireysel sorunların yer aldığı görüldü. Derslere kayıttan tekrar ulaşabilme imkânı uzaktan eğitimin önemli avantajları arasında belirtilirken öğrenciler tarafından uzaktan eğitimin en önemli dezavantajının klinik uygulama/laboratuvar yapamamak ve derslerin verimli olmaması olduğu belirlendi.

Sonuç: Sosyal devlet anlayışı ile eğitimde eşitliğin sağlanması için gerekli alt yapı, donanım ve bağlantı ağının ülke genelinde iyileştirilmesi önerilebilir. Hemşirelik uygulamalarında teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması, uygulamalı programlarda öğrenciler için alternatif yöntemlerin geliştirilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, pandemi, uzaktan eğitim, hemşirelik öğrencileri

ABSTRACT

Objective: In the study, it was aimed to determine the opinions of nursing students on distance education during the COVID-19 pandemic.

Methods: The descriptive study was conducted with 123 nursing students studying at a state university between February and April 2021. The data of the study were collected with a questionnaire prepared by the researchers on the related literature review. The students filled in the questionnaire via Google forms. The questionnaire includes closed and open-ended questions that evaluates students' opinions on distance education. Descriptive statistics were used to evaluate the data.

Results: In the study, it was determined that students' opinions on distance education were partially positive. It has been determined that the most important problems for students in distance education were technological or technical problems, problems related to courses and exams, and individual problems related to learning. While the possibility of re-accessing the course records was stated important advantages of distance education; the most important disadvantage of distance education, stated by the students, was the inability to attend clinical practice/laboratory and the ineffectiveness of the lessons.

Conclusion: With the social governmental belief, it can be suggested to improve the infrastructure, equipment and connection network required to ensure equality in education throughout the country. It may be suggested to expand the use of technology in nursing practices, to develop and use alternative methods for students in applied programs.

Keywords: COVID-19, pandemic, distance education, nursing student.

ORCID IDs of the authors: SD: 0000-0002-4747-2510; EE: 0000-0002-6511-1604

Sorumlu yazar/Corresponding author: Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Dinç

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Karabük, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: sevgidinc@karabuk.edu.tr

Atıf/Citation: Dinç S, Erdoğan E. (2022). COVID-19 pandemisinde yeni deneyimler: Uzaktan eğitime ilişkin öğrenci görüşleri. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 5(3), 385-392. DOI:10.38108/ouhcd.962460

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi yaşamın tüm alanlarını etkilerken eğitim öğretim faaliyetlerinde de değişimi beraberinde getirmiştir. Pandemi ile birlikte tüm öğretim faaliyetlerinde olduğu gibi yükseköğretimde de 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde 3 haftalık bir aranın ardından dersler tamamen uzaktan eğitim ile online olarak yürütülmeye başlanmıştır. Uzaktan eğitim, ayrı fiziki ortamlarda bulunan kişilerin ortak bir platform üzerinden gerçekleştirdiği eğitim ve öğretim faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. Farklı modeller kullanılarak yürütülebilen uzaktan eğitim, günümüzde bilgisayar ve internet kullanımının yaygınlaşması ile birlikte dijital platformda senkron (öğretim elemanı ve öğrencilerin canlı olarak bilgisayar ortamında sanal bir sınıfta olmaları) veya asenkron (öğrencilerin kendi kendine eğitim almaları) şeklinde yürütülmektedir (Kıralı ve Alcı, 2016). Uzaktan eğitim ile öğrenci, öğretim elemanı ve öğrenme içerikleri teknoloji ile hızlı bir şekilde bir araya gelebilmektedir (Sezgin, 2021).

Uzaktan eğitim 18. yüzyılın başlarında, şehir dışındaki öğrencilerin eğitim alması için bir yöntem olarak ortaya çıkmıştır. O zamandan beri, özellikle teknoloji alanındaki hızlı gelişme ile birlikte uzaktan eğitim de daha fazla tercih edilen bir yöntem olmuştur. Buna paralel olarak, yüz yüze eğitim ile birlikte esnek ve erişilebilir bir öğrenme deneyimi sunan karma öğrenme (veya hibrit öğrenme) gibi uzaktan eğitimdeki diğer modüller de geliştirilmiştir. Pandemi koşulları ile birlikte birçok eğitim kurumu yüz yüze eğitime ara vererek uzaktan eğitimi kullanmak durumunda kalmıştır (Altwajry ve ark., 2021; Bakhov ve ark., 2021).

COVID-19 pandemisinde bulaşıcılığın önlenmesinde eğitim alanında bunu sağlayabilecek en iyi uygulamanın uzaktan eğitim ortamı olduğu kabul edilmiştir. Zaman ve mekân sınırlamasını ortadan kaldıran uzaktan eğitim, öğrencilere eğitsel materyallerin elektronik ortamda uygun ve esnek olarak yapılandırabilmesi imkanını sağlarken, öğrenme sürecinde farklı teknolojilerin kullanılabilmesine olanak tanımaktadır. Uzaktan eğitim dijitalleşen dünyada çağdaş ve etkin bir öğrenme biçimidir (Telli ve Altun, 2010). İster senkron ister asenkron olsun, çevrimiçi eğitimin hem avantajları hem de dezavantajları bulunmaktadır. Avantajları arasında, çevrimiçi olarak sunulan çok çeşitli eğitim kaynakları gösterilmektedir (Polydoros ve Alasona, 2021). Uzaktan eğitim, öğrenciye zengin bir eğitim ortamı

sunma, bireysel öğrenmeyi sağlama, öğrenciye öğrenme sorumluluğu kazandırma gibi önemli imkanlar sunarken bazı kısıtlamalara da sahiptir (Akyürek, 2020). COVID-19 pandemisi sürecinde pek çok ülkede öğretimde uzaktan eğitim benimsenmiştir. Eğitimdeki bu ani değişimle birlikte öğrenme eşitsizlikleri ve öğrencilerin aldıkları eğitimin kalitesini etkileyen engellerin de ortaya çıktığı görülmüştür (Bakhov ve ark., 2021; Inciso, 2021). Pandemi ile birlikte kırsalda yaşayan sosyoekonomik durumu düşük olan, zihinsel engelli çocuklar arasında yaşanan eğitimdeki farklılık pandemi ile erişimde daha da zorluğa sebep olmuştur. Okul öncesi eğitimden yükseköğrenime kadar bu sebeple devamsızlıklar ya da okulu bırakma oranlarında artış görülmüştür (Polydoros ve Alasona, 2021). İnternet bağlantısının olmaması veya kısıtlı olması, ekonomik imkansızlıklar ya da bilgisayar donanım özelliklerinden dolayı bazı ders materyallerini kullanamama, elektrik kesintileri, teknolojik cihaz eksikliği gibi nedenler öğrencilerin öğrenme deneyimlerini derinden etkileyebilmektedir (Sezgin, 2021; Polydoros ve Alasona, 2021; Williams ve ark., 2021). Yüz yüze eğitimdeki gibi etkin bir iletişimin olmaması, sosyal izolasyona neden olması, uygulama ve klinik beceriye dayalı derslerde verimliliğin azalması, teknoloji bağımlılığının artması uzaktan eğitimin sınırlılıkları olarak değerlendirilebilir (Akyürek, 2020).

Birçok öğrenci ve akademisyen açısından yeni bir deneyim olan uzaktan eğitim sürecinde öncelikle öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin algılarının, yaşadıkları sorunların, uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajlarına ilişkin düşüncelerinin değerlendirilmesinin önemli olduğu görülmektedir. Hemşirelik mesleği gibi klinik becerilerin kazanılmasının gerekli olduğu, uygulamalı bir bölümde öğrenim gören öğrencilerin gözünden bu sürecin değerlendirilmesi önemlidir. Devam eden pandemi ile birlikte derslerin uzaktan eğitim ile yürütülüyor olması yaşananların değerlendirilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilebilmesi açısından değerlidir. Bu açıdan araştırmanın alan yazına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırma hemşirelik bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları;

1. Uzaktan eğitim ile ilgili öğrencilerin görüşleri nelerdir?
2. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları en önemli sorun/sorunlar nedir?

3. Uzaktan eğitimin öğrenciler açısından avantajları nelerdir?

4. Uzaktan eğitimin öğrenciler açısından dezavantajları nelerdir?

Yöntem

Araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı Bahar döneminde bir devlet üniversitesinde öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeksizin araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden toplam 135 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden 12'si formu iki kez doldurdıkları için toplamda 123 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Şubat-Nisan 2021 tarihleri arasında Katılımcı Bilgi Formu ile Google formlar üzerinden online olarak toplanmıştır. Katılımcı bilgi formu araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek oluşturulan bir veri toplama aracıdır (Bakhov, 2021; Altwaijry ve ark., 2021; İnciso, 2021; Karagöz ve ark., 2020; Yılmaz ve ark., 2020). Formda öğrencilerin yaşını, cinsiyetini, sınıfını değerlendiren sorular ile birlikte "Uzaktan eğitime ilişkin görüşleriniz nedir? Pandemi süreci sona erdiğinde de bazı derslerin uzaktan eğitim ile yürütülmesini tercih eder misiniz? Uzaktan eğitim sürecinde sizi en çok zorlayan ders grubu hangisi? (Kapalı Uçlu); Uzaktan eğitimin sizin için avantajları nelerdir? Uzaktan eğitimin sizin için dezavantajları nelerdir? Uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir? Online bir ders aktif olarak dinleme süreniz nedir? Online bir ders sırasında dikkatiniz dağıldığında neler yapıyorsunuz? (Açık Uçlu) şeklinde toplam 11 soru yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 23 paket programında yüzde, ortalama hesaplanması ile tanımlayıcı istatistikler ve Ki-kare kullanılarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar gruplandırılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %89.4'ü 18-22 yaş aralığındaydı, %96.2'sini kadın ve %36.6'sını 1.sınıftaki öğrenciler oluşturmuştur. Öğrencilerin %50.4'ünün uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin kısmen olumlu olduğu ve %68.3'ünün pandemi süreci sona erdiğinde de bazı derslerin uzaktan eğitim ile yürütülmesini tercih ettikleri

belirlenmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin %81.3'ü kendilerini en fazla zorlayan ders grubunun uygulamalı dersler olduğunu belirtirken %33.3'ü 31-60 dakika boyunca odaklanarak online bir dersi dinleyebildiğini ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Sosyodemografik özelliklere ilişkin bulgular

Özellikler		n	%
Yaş	18-22	110	89.4
	23-27	13	10.6
Cinsiyet	Erkek	17	13.8
	Kadın	106	96.2
Sınıf	1. Sınıf	45	36.6
	2. Sınıf	29	23.6
	3. Sınıf	27	22.0
	4. Sınıf	22	17.9
Pandemi sona erdiğinde de bazı derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesini tercih etme durumu	Hayır	39	31.7
	Evet	84	68.3
Dersi aktif dinleme süresi*	30 ≥	38	30.9
	31-60	41	33.3
	60 ≤	36	29.3
	Diğer	8	6.5
Uzaktan eğitim ile ilgili görüşünüz	Fikrim yok	1	0.8
	Kısmen olumlu	62	50.4
	Olumlu	34	27.6
	Olumsuz	26	21.1
Uzaktan eğitim sürecinde en çok zorlanılan ders grubu	Seçmeli	6	4.9
	Teorik	17	13.8
	Uygulama	100	81.3
Toplam		123	100

*dakika

Öğrencilerin uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunları değerlendirmeye ilişkin yöneltile açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar kategorize edilerek Tablo 2'de sunulmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları en önemli sorunun teknoloji/teknik kaynaklı problemler olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %53.6'sı tarafından belirtilen teknolojik/teknik kaynaklı problemler arasında internet bağlantı sorunu, bilgisayar/cep telefonu/tablet ile ilgili donanım sorunu, elektrik kesintisi, bilgisayar/cep telefonu/tablet eksikliği, kamera ve mikrofon açamamak yer almaktaydı.

Öğrencilerin %24.3'ü tarafından belirtilen dersler ve sınavlar ile ilgili problemler arasında uygulamaların yüz yüze yapılamaması, ders sürelerinin uzun olması, sınav süresi, ders notları eksikliği, yoklama alınması/devam zorunluluğunun olması, sınav esnasında sorulara dönememek, derslerin verimli olmaması yer almaktaydı. Mesleki olarak yetersiz hissetme, dersleri anlamada/öğrenmede güçlük çekme, derslere odaklanamamak, bilgi alışverişi kısıtlılığı, bilgilerin kalıcı olmaması, arkadaşları öğretmenleri görememe cevaplarının verildiği öğrenme ile ilgili bireysel sorunlar öğrencilerin %16.3'ü tarafından ifade edilmiştir. Sorun yaşamadığını belirten sadece 3 öğrenci bulunmaktaydı (Tablo 2).

Tablo 2. Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular

Teknolojik/Teknik sorunlar	n	%
İnternet bağlantı sorunu Bilgisayar/cep telefonu vb. donanım sorunu	66	53.6
Elektrik kesintisi		
Bilgisayar/cep telefonu/tablet eksikliği		
Kamere ve mikrofon açmak		
Dersler ve sınavlarla ilgili sorunlar		
Uygulamaların yüz yüze yapılamaması Ders sürelerinin uzun olması Sınav süresi Ders notları eksikliği	30	24.3
Yoklama alınması/devam zorunluluğunun olması Sınav esnasında sorulara dönememek		
Derslerin verimli olmaması		
Öğrenme ile ilgili bireysel sorunlar		
Mesleki olarak yetersiz hissetme	20	16.3
Dersleri anlamada güçlük çekme/öğrenme		
Derslere odaklanamamak		
Bilgi alışverişi kısıtlılığı Bilgilerin kalıcı olmaması Arkadaşları öğretmenleri görememe		
Aile içinde yaşanan sorunlar	4	3.3
Sorun yaşamayanlar	3	2.5
Toplam	123	100

Öğrencilerin uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmeye ilişkin yöneltilen açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar kategorize edilerek Tablo 3'te sunulmuştur. Öğrencilerin %28.4'ü uzaktan eğitimin avantajlarının derslere kayıttan tekrar ulaşabilme imkânının olması ve öğretim elemanını birebir dinleyebilme olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %25.2'si uzaktan eğitimin bireysel açıdan avantajlarını (kendine vakit ayırabilme, zamandan tasarruf, yorulmamak, ders çalışmak için daha fazla vakit olması, daha fazla uyumak) dile getirmişlerdir. Aile yanında olmak (%13.0), maddi avantajlar (%4.0) ve COVID-19 bulaş riskinin olmaması (%4.8) da öğrencilerin ifade ettikleri diğer avantajlar arasında yer almaktaydı. Öğrencilerin %24.3'ü ise uzaktan eğitimin herhangi bir avantajı olmadığını ifade etmiştir (Tablo 3).

Öğrencilerin %55.7'si tarafından ifade edilen uzaktan eğitimin en önemli dezavantajı; klinik uygulama yapamamak /laboratuvar imkanlarının olmaması ve derslerin verimli olmamasıdır. Öğrencilerin %28.4'ü odaklanamama, dersleri anlayamamak, dikkat dağınıklığı, mesleki yetersizlik hissi, bilgisayar başında geçen zamanın uzun olması gibi bireysel sorunları dile getirmiştir. Teknolojik/teknik sıkıntılar (%14.6), sosyalleşememe (%4.8), ev içi koşulların uygun olmaması (%3.2) da öğrencilerin ifade ettikleri dezavantajlar arasında yer almaktaydı. Öğrencilerin %4.8'i ise uzaktan eğitimin herhangi bir dezavantajı olmadığını ifade etmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin cinsiyet ve sınıfa göre uzaktan eğitime ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmazken; yaşlarına göre uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 4).

Tartışma

Araştırmada COVID-19 pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öğrencilerin %50.4'ünün uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin kısmen olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin bu görüşünü cinsiyet ve eğitim gördükleri sınıf düzeyinin etkilemediği, yaşlarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinde etkili olduğu bulunmuştur. Daha genç öğrencilerin uzaktan eğitime karşı daha olumlu oldukları tespit edilmiştir. Bu sonucun artan yaş ile birlikte bilişsel ve duygusal öğrenmenin güçleşmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3. Uzaktan eğitimin öğrenci için avantaj ve dezavantajları ile ilgili bulgular (n=123)

<u>Avantajları</u>	n	%	<u>Dezavantajları</u>	n	%
Aile Yanında Olmak	16	13.0	Dersler/sınavlarla ilgili sorunlar	55	55.7
Evden derslere katılmak Yattığım yerden derse girmek Yaşam standartlarında kolaylık			Klinik uygulama/laboratuvar yapamamak Derslerin verimli olmaması		
Bireysel Avantajlar	31	25.2	Bireysel Sorunlar	35	28.4
Kendine vakit ayırabilme Zamandan tasarruf Yorulmamak Ders çalışmak için daha fazla vakit olması Daha fazla uyumak			Bel, eklem, sırt ağrısı, kilo artışı Odaklanamama, dersleri anlayamamak dikkat dağınıklığı Mesleki yetersizlik hissi Bilgisayar başında geçen zamanın uzun olması Mental sağlık sorunu Bilginin kalıcı olmaması		
Dersler ile ilgili Avantajlar	35	28.4	Sosyalleşememe	6	4.8
Derslere kayıttan tekrar ulaşabilme Öğretim elemanını birebir dinleme			Okulda olamamak		
Sağlıkla ilgili Avantajlar	6	4.8	Ev içi koşulların uygun olmaması	4	3.2
COVID-19 bulaş riskinin olmaması					
Maddi Avantajlar	5	4.0	Teknolojik/teknik sıkıntılar	18	14.6
Avantajı yok	30	24.3	Dezavantajı yok	6	4.8

Tablo 4. Cinsiyet, sınıf, yaş değişkenlerine göre uzaktan eğitim ile ilgili öğrenci görüşlerine ilişkin bulgular

Değişkenler	Uzaktan eğitimle ilgili görüş				x ²	sd	p	
	Fikrim yok	Kısmen olumlu	Olumlu	Olumsuz				
Cinsiyet	Erkek	-	8	4	5	0.96 4	3	0.773
	Kadın	1	54	30	21			
Sınıf	1.sınıf	1	23	10	11	15.3 38	9	0.82
	2.sınıf	-	11	7	11			
	3.sınıf	-	18	7	2			
	4.sınıf	-	10	10	2			
Yaş	18-22 yaş	1	58	25	26	13.3 99	3	0.009
	23-27 yaş	-	4	9	-			

Türkçe öğretmen adaylarını ele alan bir çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecini genel olarak olumsuz değerlendirdikleri tespit edilmiştir (Karakuş ve ark., 2020). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini değerlendiren bir metafor çalışmasında, sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitimin verimsiz, sıkıcı, etkileşimsiz, duygusuz bir eğitim şekli

olduğuna vurgu yapılmıştır (Kaleli Yılmaz ve Güven, 2015). Farklı bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algı düzeyinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (Gökbulut, 2021). Yurt dışında üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, katılımcıların %36'sının kullanılan uzaktan eğitim teknolojilerinden çok memnun veya kısmen

memnun oldukları, %48.5'inin genel olarak memnun oldukları, %14.3'ünün memnun olmadığı belirlenmiştir (Bakhov ve ark., 2021). Literatürde yer alan çalışmalarda da öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin algı ve tutumlarının çok olumlu olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin algı ve tutumlarını etkileyen temel faktörlerin belirlenerek öğrencilerin motivasyonlarını artıracak öğrenme ortamlarının oluşturulmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin yaşadıkları en önemli sorunlar arasında; internet bağlantı sorunu, bilgisayar/cep telefonu/tablet ile ilgili donanım sorunu, elektrik kesintisi, bilgisayar/cep telefonu/tablet eksikliği, kamera ve mikrofon açmak şeklinde belirtilen teknolojik/teknik kaynaklı problemler yer almaktadır. Lisans öğrencileri ile yürütülen literatürdeki diğer çalışmalarda da bilgisayar ve diğer donanımsal eksiklikler, internet bağlantısı ile ilgili teknik problemler uzaktan eğitim derslerinin takibini etkileyen engeller olarak ifade edilmiştir (Atılğan ve ark., 2021; Buluk ve Eşitti, 2020; Karakuş ve ark., 2020; Serçemeli ve Kurnaz, 2020; Zan ve Zan, 2020; Polydoros ve Alson, 2021; Altwaijry ve ark., 2021; Bakhov ve ark., 2021; Williams ve ark., 2021; Inciso, 2021). Araştırmada öğrencilerin sıklıkla dile getirdiği diğer önemli sorunlar arasında uygulamaların yüz yüze yapılamaması, ders sürelerinin uzun olması, sınav süresi, ders notları eksikliği, yoklama alınması/devam zorunluluğunun olması, sınav esnasında sorulara dönememek, derslerin verimli olmaması, mesleki olarak yetersiz hissetme, dersleri anlamada/öğrenmede güçlük çekme, derslere odaklanamamak yer almaktaydı. Literatürdeki diğer çalışmalarda da öğrencilerin benzer sorunları dile getirdiği görülmektedir. Kaleli Yılmaz ve Güven (2015) çalışmasında, öğrencilerin derste tam olarak belli bir konuya odaklanamadıklarını, dersler çok uzun sürdüğü için dikkatlerinin dağıldığını vurgulamışlardır. Bir çalışmada öğrenciler COVID-19 pandemi döneminde psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmediklerinden ödev, sınav vb. odaklanamadıklarını ifade etmişlerdir (Serçemeli ve Kurnaz, 2020). Araştırmanın sonuçları literatürde yer alan diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde benzer sorunlar deneyimledikleri söylenebilir. Uzaktan eğitimin doğası itibarıyla teknik donanımlar ve internet bağlantısını gerekli kılması öğrencilerin teknolojik cihazlara ve belli donanımlara sahip olmasını gerektirmektedir. Öğrencilerin uzaktan

eğitim sürecine senkronize olarak devam edebilmesinde bu durum önem arz etmektedir. Öğrencilerin derslerine devam edebilmeleri ve teknolojik gereksinimlerinin giderilmesi adına devlet, kamu veya diğer kuruluşlar tarafından yürütülecek projelerle desteklenmeleri gerektiği düşünülmektedir. Örgün eğitimden farklı olarak online bir derste öğrencilerin dikkat süresi daha kısa olmakta, derse odaklanmakta güçlük çekmekte ve dikkatleri kolaylıkla dağılabilmektedir. Öğrencilerin ders esnasında daha aktif olmalarını sağlayacak etkinliklerle daha verimli bir ders ortamının oluşturulabileceği düşünülmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde canlı olarak yapılan dersler kaydedilmekte ve öğrenciler belli bir süre zarfında ders kayıtlarına erişim sağlayarak dersleri tekrar izleyebilmektedir. Derslere kayıttan tekrar ulaşabilme imkânı, araştırmada öğrenciler tarafından uzaktan eğitimin en önemli avantajı olarak belirtilmiştir. Zaman ve maddi tasarruf, ailenin yanında olmak ve salgın sürecinde COVID-19 bulaş riskinden korunma, öğrencilerin ifade ettikleri diğer avantajlar arasında yer almaktadır. Literatürdeki çalışmalarda da uzaktan eğitimin avantajlarına ilişkin benzer bulguların yer aldığı görülmektedir (Atılğan ve ark., 2021; Buluk ve Eşitti, 2020; Duman, 2020; Kaleli Yılmaz ve Güven, 2015; Serçemeli ve Kurnaz, 2020; Zan ve Zan, 2020).

Uzaktan eğitimde derslerin ve ders materyallerinin elektronik olarak sunulması öğrencilere zaman ve mekân kısıtlaması olmadan erişim imkanını da tanımaktadır. Ukrayna'da üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, uzaktan eğitimin avantajları, uygun bir yerde ve rahat bir ortamda ders çalışma fırsatı, aynı anda farklı çalışmalara katılma, kendini kontrol etme becerilerinin ve kendi kendine eğitim motivasyonunun geliştirilmesi olarak belirlenmiştir (Bakhov ve ark., 2021). Benzer şekilde Suudi Arabistan'da Eczacılık fakültesi öğrencileri ile yapılan araştırmada, zamanın iyi kullanımı, her yerden derse katılabilme, bilgisayar becerileri ve öğrenme becerilerinin geliştirilmesi, bağımsız öğrenmenin geliştirilmesi uzaktan eğitimin kazanımları olarak görülmüştür (Altwaijry ve ark., 2021). İlerleyen dönemlerde öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinde deneyimledikleri ve faydalı olduğunu düşündükleri dijital uygulamaların uygun olan derslerde örgün öğretim ile harmanlanarak kullanabilecekleri düşünülmektedir.

Hemşirelik eğitiminde öğrencilere mesleğe ilişkin kuramsal bilgilerin yanında klinik becerilerin

kazandırılması da hedeflenmektedir. Örgün öğretim döneminde laboratuvarda veya kliniklerde öğretim elemanları ile birlikte bire bir uygulama yapabilen öğrenciler, uzaktan öğretim sürecinde bu öğrenme deneyimden uzak kalmışlardır. Araştırmada, öğrenciler tarafından uzaktan eğitimin en önemli dezavantajı olarak klinik uygulama/laboratuvar yapamamak ve derslerin verimli olmadığı ifade edilmiştir. Uzaktan eğitimde hemşirelik öğrencilerin yaşadıkları sorunları ele alan bir çalışmada, öğrenciler kliniklerden uzak kalmaları nedeniyle birebir uygulama yaparak öğrenememekten şikâyetlerini dile getirmişlerdir (Kürtüncü ve Kurt, 2020). Tıp fakültesi öğrencilerini ele alan bir çalışmada öğrencilerin %76.5'i pratik uygulama yapamamanın eksikliğini hissettiklerini belirtmişlerdir (Karagöz ve ark., 2020). Tıp fakültesi öğrencileri ile yürütülen başka bir çalışmada, öğrencilerin tamamına yakını (%84.7) tarafından uzaktan öğretim sürecinde eğitimde eksik kalan yönlerin olduğu ifade edilmiştir (Atılğan ve ark., 2021). Meslek yüksekokulu öğrencileri ile yürütülen nitel bir çalışmada, benzer sonuçlar bildirilmekte, öğrenciler uygulamalı derslerde pratik yapma imkânı bulamadıkları için derslere odaklanamadıklarını ve zorlandıklarını dile getirmektedirler (Gömleksiz ve Pullu, 2020). Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin de büyük çoğunluğu (%87.5) uygulamalı dersler için uzaktan eğitimin verimliliğini düşük bulmaktadır (Yılmaz, 2020). Uygulamaya dayalı derslerin ağırlıklı olduğu ve pandemi süreci nedeniyle kliniklerden uzak kalan sağlık bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinden olumsuz anlamda en fazla etkilenen gruplardan biri olduğu söylenebilir.

Çalışmada uzaktan eğitimin sıklıkla dile getirilen diğer dezavantajları arasında odaklanamama, dersleri anlayamama, dikkat dağınıklığı, mesleki yetersizlik hissi, bilgisayar başında geçen zamanın uzun olması gibi bireysel sorunlar yer almaktadır. Teknolojik/teknik sıkıntılar, sosyalleşememe, ev içi koşulların uygun olmaması da öğrencilerin ifade ettikleri dezavantajlar arasında yer almaktadır. Yapılan bir çalışmada, Suudi Arabistan'da bir eczacılık fakültesinde pandemi döneminde uzaktan eğitime ilişkin akademisyen ve öğrencilerin görüşleri değerlendirilmiştir. Çalışmada akademisyen ve öğrenciler için uzaktan eğitimin dezavantajları; ders sırasındaki teknik sorunlar, uzun süre ekrana bakmaya bağlı yorgunluk, etkili iletişimdeki sınırlılık ve motivasyon eksikliği olarak

tespit edilmiştir (Altwaijry ve ark., 2021). Başka bir çalışmada, çarpıcı bir bulgu olarak öğrenciler teknik problemler nedeniyle kendilerini gerçek öğrenciler gibi hissedemediklerini ifade etmişlerdir (Kaleli Yılmaz ve Güven, 2015). Uzaktan eğitim öğrencilerin sosyal izolasyonlarını da arttırmaktadır (Atılğan ve ark., 2021). Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretim elemanın ayrı mekanlarda olduğu ve öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu olmasını gerekli kılan bir yöntemdir (Karakuş ve ark., 2020). Öğretim elemanı ve öğrenciler arasında etkileşimin kısıtlı olmasının ve öğrenme ortamının atmosferi ile ilgili özelliklerin öğrencilerin derslere olan ilgilerini, odaklanmalarını, verimliliklerini ve öğrenme süreçlerini etkileyebildiği görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

COVID-19 pandemisinin de uzaktan eğitime ilişkin hemşirelik öğrencilerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar;

Uzaktan eğitimin öğrenciler açısından en önemli avantajı, derslerin kayıttan tekrar izlenebilmesi, maddi ve zaman tasarrufudur.

Uzaktan eğitimde, öğrenciler özellikle uygulamalı derslerde kendilerini pratik ve mesleki yönden yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitim, öğrencilerin kişilerarası ilişkilerinde ve sosyalleşmelerinde sorunlar yaşamalarına neden olmuştur.

Uzaktan eğitim, her öğrencinin teknolojik imkanlarının eşit olmadığını ve bu yetersizliğin eğitimde fırsat eşitsizliği ile ilişkisini ortaya çıkarmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

Sosyal devlet anlayışı ile eğitimde eşitliğin sağlanması için gerekli alt yapı, donanım ve bağlantı ağının iyileştirilmesi önerilebilir.

Uzaktan eğitimin ilerleyen süreçlerinde, lisans eğitim programlarında teorik ders sürelerinin daha kısa tutulması, görsel materyaller, vaka tartışmaları gibi öğretim tekniklerinin kullanılarak öğrencinin aktif katılımının sağlanması önerilebilir.

Teşekkür

Çalışmaya gönüllü olarak katılan tüm öğrencilere zaman ayırdıkları için teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yapıldığı üniversitenin Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan etik kurul izni alınmıştır

(24/12/2020 tarih ve 2020/13- 34 sayılı karar). Ayrıca Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'ndan araştırmanın yapılabilmesi için kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler veri toplama formunu doldurmadan önce araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarını belirten kutucuğu işaretlemişlerdir.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: SD; Tasarım: SD, EE; Danışmanlık: SD, EE; Analiz ve yorum: SD, EE; Kaynak tarama: SD, EE; Makale yazımı: SD, EE; Eleştirel inceleme: SD

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Bu araştırma, uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı bir bölümde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin deneyimlerini ve sorunlarını ortaya koymaktadır.
- Elde edilen veriler doğrultusunda sunulan öneriler, eğitim ve öğretim süreçlerinin iyileştirilmesi noktasında yararlı olacaktır.

Kaynaklar

- Akyürek Mİ. (2020). Uzaktan eğitim: Bir alanyazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4, 1-9.
- Altıwajry N, Ibrahim A, Binsuwaidan R, Alnajjar L, Alsouk B, Almutairi R. (2021). Distance education during COVID-19 pandemic: A college of pharmacy experience. *Risk Management and Healthcare Policy*, 14, 2100-2109.
- Atılğan B, Tarı OE, Özdemir BN, Aktar İ, Güneş M, Baran E.B, et al.(2021). Tıp fakültesi öğrencilerinin gözünden acil uzaktan öğretim sürecinin değerlendirilmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29, 396-406
- Bakhov I, Opolska N, Bogus M, Anishchenko V, Biryukova Y. (2021). Emergency distance education in the conditions of COVID-19 pandemic: Experience of Ukrainian Universities. *Education Sciences*, 11 (364), 2-9.
- Buluk B, Eşitti B. (2020). Koronavirüs (COVID-19) sürecinde uzaktan eğitimin turizm lisans öğrencileri tarafından değerlendirilmesi. *Journal of Awareness*, 5, 285-298.
- Duman SN. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 49, 95-112.
- Gökbulut B. (2021). Uzaktan eğitim öğrencilerinin bakış açısıyla uzaktan eğitim ve mobil öğrenme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11,160-177.

- Gömlüksüz MN, Pullu EK. (2020). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15, 477-502.
- İnciso Anthony CA. (2021). Higher education during COVID-19 pandemic: Distance education and online learning. *International Journal of Research Publications*, 70 (1), 60-65.
- Kaleli Yılmaz G, Güven B. (2015). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 6, 299-322.
- Karakuş N, Ucuzsatar N, Karacaoğlu M, Esendemir N, Bayraktar D. (2020). Türkçe öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 220-241.
- Karagöz N, Ağadayı E, Başer DA. (2020). Bir tıp fakültesi öğrencilerinin pandemide uzaktan eğitim ile ilgili davranışları ve sorunları pandemi sürecinde tıp eğitimi. *The Journal of Turkish Family Physician*, 11, 149-158.
- Kıralı, F, Alıcı, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim algısına ilişkin görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(30), 55-83.
- Kürtüncü M, Kurt A. (2020). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7, 66-77.
- Polydoros GV, Alasona N. (2021). Teaching and learning during the COVID-19 pandemic. *Journal of Research and Opinion*, 8(6), 2945-2963.
- Serçemeli M, Kurnaz E. (2020). COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4, 40-53 .
- Sezgin S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 273-296.
- Telli S, Altun D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3, 25-34.
- Yılmaz NA. (2020). Yükseköğretim kurumlarında COVID-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması: Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü örneği. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3, 15-20.
- Zan N, Zan BU. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan Edebiyat Fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Turkish Studies*, 15, 1367-1394.
- Williams TK, McIntosh RW, Russell BW. (2021). Equity in distance education during COVID-19. *Research in Social Sciences and Technology*, 6(1), 1-4.